

13. Bölüm

Özel Durumu Olan Gençlerin İstihdamı

Doç. Dr. Nazan GÜRARSLAN BAŞ'

GİRİŞ

Dünyada, yaklaşık 1.5 milyon engelli nüfusun önemli bir bölümünü özel durumu olan çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Bu nüfusun %80'i gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Dünya ülkelerinde özel durumu olan gençlerin istihdamı istenilen düzeyde değildir. Özel durumu olan gençler istihdam açısından dezavantajlı durumdadır. İstihdam edilmeyen özel durumu olan gençler sosyal hayata katılamamakta, sosyal ilişkiler kuramamakta, ihtiyaçlarını karşılamada başka bireylere bağımlı hale gelmektedir. Yine, bu sosyal sorunların yanında yalnızlık, izolasyon, stigma gibi psikolojik sorunlar yaşamaktadır. Oysaki her sağlıklı birey gibi üretken olmak, kendini gerçekleştirmek ve sosyal ilişkiler kurmak engelli bireylerin de hakkıdır. İstihdam, sosyalleşme ve psikolojik açıdan tedavi edici özelliğe sahiptir. Dolayısıyla özel durumu olan bireylerin toplumla bütünleştirilmesinde engelli genç istihdamının desteklenmesi ve istihdam olanaklarının artırılması önemlidir.

Özel Durumu Olan Gençlerin İstihdam Durumu

Özel durumu olan gençlerin sosyal hayata katılımlarının sağlanmasında istihdam önemli role sahiptir [1,2]. Dünya genelinde nüfus dağılımına bakıldığında, engelli bireyler nüfusun yaklaşık yüzde 15'ini oluşturmaktadır. Sayısı yaklaşık 1.5 milyon olan engelli bireylerin beşte üçü kadın olup, yine engelli nüfus yoğunluğu yoksul ailelerdeki çocuk ve gençlerde daha fazladır. Engelli nüfusun yaklaşık %80'i düşük gelir grubunda yer alan ülkelerde yaşamaktadır

¹ Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik AD. nbas@munzur.edu.tr

gibi kurumlar da istihdam alanı yaratma ve istihdam etme çalışmalarını yürütmektedir [14]. Ancak, ülkemizde özel durumu olan gençlerin istihdamında istenilen düzeye ulaşamamıştır. Dolayısıyla özel durumu olanların istihdamını arttırmada özel/kamu kurum ve kuruluşların ciddi çalışma ve desteklerine gereksinim vardır.

Özel durumu olan gençlerin istihdamının istenilen düzeyi ulaşmasını sağlayacak çözüm önerileri;

- Tele çalışma imkânlarının artırılması,
- Özel durumu olanlara mesleki eğitim ve rehabilitasyona erişimin sağlanması,
- İstihdam sonrasında izleme ve destek hizmetleri sunulması,
- Özel durumu olanlara fiziksel ve ruhsal bakımdan uygun işler verilmesi,
- Özel durumu olanların çalışmasını engelleyen fiziki ve sosyal şartların iyileştirilmesi
- İş bulma kurumlarının etkinliğinin artırılması,
- Engelli istihdamının arttırılmasına yönelik işverenlere teşviklerin verilmesi,
- Ayrımcılık karşıtı yasalar ve düzenlemeler yapılması şeklinde sıralanmaktadır [5,9,10,22,26,27].

KAYNAKLAR

1. Genç, Y., & Çat, G. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içerme ilişkisi. Akademik İncelemeler Dergisi, 8(1), 363-393.
2. Orhan, S. (2013). Türkiye'de Özürlü Dostu İstihdam Politikaları (Durum Analizi ve Öneriler. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayınları, Özyurt Matbaacılık, Yayın No: 35, Ankara.
3. Disability inclusive development in UNDP, Guidance and entry points 2018. Erişim: https://www.undp.org/content/dam/undp/library/Democratic%20Governance/Human%20Rights/UNDP-_Disability_Inclusive_Development__accessible.pdf
4. Lifelong Learning Programme (2009). Engelliler ve İstihdam, Uzaktan Eğitim ders Notları, Sakarya Üniversitesi yayınları, Sakarya.
5. Yenipazarlı, A., Çondur, F., Cömertler, N. (2019). Dünya'da ve Türkiye'de engelli istihdamı: Farklı gelir düzeylerindeki ülkelerin "Engelli" kavramına bakışı. Yaşar Ö, Ünsal N, Sarıpek DB, (Ed.), Engellilerin İstihdamı ve Sosyal Koruma (s. 49-61). 1.Basım, Ankara.
6. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2015). Kamuda Engelli İstihdamının Analizi, Ankara.
7. Dünya Engellilik Raporu Yönetici Özeti 2011. Erişim: <http://siteresources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEXTN/Resources/455687-1328710754698/YoneticiOzeti.pdf>.
8. International Labour Organization (2004, 11 August). Press Release ILO/04/36.
9. Roggero, P., Tarricone, R., Nicoli, M, Mangiaterra, V. (2005). "Employment & youth with disabilities: sharing knowledge and practices" Report of the e-discussion on Youth & Disabilities. World Bank, Human Development Network (Disability & Development and Children & Youth Team) Washington, D.C.

10. Disability and Development Report 2018. (2018). Realizing the sustainable development goals by, for and with persons with disabilities, New York.
11. U.S. Department of Labor. (2013). Persons with disabilities: Labor force characteristics summary. Retrieved from: <http://www.bls.gov/news.release/pdf/disabl.pdf> U.S.
12. Sima, A., Wehman, P., Chan, F., West, M., & Leucking, R. (2014). An evaluation of risk factors related to employment outcomes for youth with disabilities. *Career Development and Transition for Exceptional Individuals*, 38, 89-111. doi: 10/1177/2165143414534887
13. Enstitüsü, D. İ., & Başkanlığı, Ö. İ. (2004). Türkiye özürlüler araştırması 2002. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
14. Anbarlı Bozatay, Ş., Ayyıldız, T. (2018). Türkiye'de engellilerin istihdam sorunlarına yönelik kamu politikaları. *Kesit Akademi Dergisi*, 4(14), 75-93.
15. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu. Özürlülerin sorun ve beklentileri araştırması 2010. Erişim: <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>.
16. 4857 sayılı İş Kanunu. (10/06/2003). 25134.
17. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2019, Mayıs). Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bülteni. Erişim: <https://www.aile-vecalisma.gov.tr/media/6204/bulten-mayis.pdf>.
18. Tokol, A., Alper, Y. (2012). "Sosyal Politika", 2. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa.
19. Groce, N. E. (2011). Disability and the Millennium Development Goals: a review of the MDG process and strategies for inclusion of disability issues in Millennium Development Goal efforts. United Nations Publications.
20. Kahraman, S., Bulut, C., & Aydın, E. (2019). İşyerlerinde engelli erişimi: Türkiye üzerine bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 10(4), 1005-1013.
21. Köksal, A., Gürol, A. (2010). Türkiye'de Engelli İstihdamı ve Bir Araştırma. T.C. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
22. Lindsay, S. (2011). Discrimination and other barriers to employment for teens and young adults with disabilities. *Disability and Rehabilitation*, 33(15-16):1340-1350.
23. United Nations Youth. Youth with disabilities. Erişim: <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-with-disabilities.pdf>.
24. Öztürk, M. (2011). Türkiye'de Engelli Gerçeği. MÜSAİD Cep Kitapları, İstanbul.
25. Eurostat (2014). Disability statistics- barriers to employment. Erişim: <https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/pdfscache/34422.pdf>.
26. Engellilik yaşayan çocuklar ve gençler. <http://www.unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=54>.
27. Mustafa, Ş. E. N. (2018). Türkiye'de engellilere yönelik istihdam politikaları: Sorunlar ve öneriler. *SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi*, 8(2), 129-152.
28. Demir, İ., Erol, E. (2016). Engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamı kapsamında İşkur'un rolü ve etkinliği. T.C Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
29. Özkır, M.C. (2019). Engelli İstihdamının Belirleyicileri: Türkiye Örneğine İlişkin Bir Zaman Serisi Analizi. Engellilerin İstihdamı ve Sosyal Korunma. 1. Baskı, TAEM Yayın, Ankara.
30. Hacıbebekoğlu, A., Oğuz Yiğitbaşı, G., Hacıbebekoğlu, M., Kaynar, T., Muratdağı, S. (2015). Nazilli'de engellilerin memnuniyet analizi. Erişim: http://geka.gov.tr/Dosyalar/o_1adq1pk-ka2i615up1r731q461j2v8.pdf.
31. Tüik. (2010). Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara.
32. Çavuş, Ö. H., & Tekin, A. (2015). Türkiye'de engellilerin istihdam yöntemi olarak korumalı işyeri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 145-165.